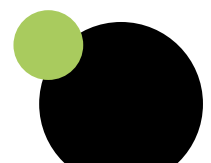

Med fire generationer født mellem 1920 og 1990 som indgangsvinkel undersøger sociolog **HANS KRISTENSEN** boligens betydning for danskerne. Turen begynder i ydmyge toværelses lejligheder, går over murermeisterhuse, almene boliger, tæt-lav bebyggelser og kollektiver til de parcelhuse, der skød op af mulden i Danmarks-historiens største byggeboom.

BOLIGEN GENNEM FIRE GENERATIONER

“Boligen er blevet mere betydningsfuld i de fleste menneskers liv, når der ses på udviklingen igennem sidste halvdel af det tyvende århundrede og i de første ti år af det 21. århundrede,” understreger Hans Kristensen, som færdiggør sin undersøgelse i foråret 2011. “Vi bruger flere og flere penge på boligen, og vi får mere og mere af den, for den enkeltes bolig bliver stadig større.”

SYV BØRN I EN TO-VÆRELSES

Et kig tilbage i den individuelle historie med boligen som omdrejningspunkt giver indblik i, hvor meget samfundet forandrer sig gennem generationer. “Unge i dag forstår ikke, man kunne klare sig sammen med sin far, mor og lillesøster i en to-værelses lejlighed på cirka 40 m². Men sådan var min families boligsituation i begyndelsen af 50´erne og helt frem til, at jeg blev ni år. Jeg husker ikke, at det var særligt trangt, endsige et problem”, fortæller Hans Kristensen. “Og i 20´erne boede min far og hans tre brødre og tre søstre sammen med min farmor og farfar i en endnu mindre to-værelses lejlighed på Nørrebro, til han var over tyve år gammel. Jeg må indrømme, at jeg også har lidt svært ved at se det for mig. Især virker det næsten uforståeligt, at de alle kunne ligge ned og sove! Men igen: De oplevede ikke deres situation som særligt anderledes end de øvrige familiers.”

BOLIGKARRIERE

Hans Kristensen analyserer de sociale, holdnings-, værdi- og samfundsmæssige forandringer over tid. “Jeg bruger de historiske generationer som udgangspunkt, fordi mennesker født i den samme tidsperiode har samme historiske forankring og oplevelser”. Boligkarriere er et begreb, som dækker de skift i bolig og bopæl, som den enkelte person eller gruppe gennemløber igennem livet. “De skift af bolig, der foregår igennem et liv, er jo resultatet af valg, som påvirkes af både de generelle samfundsmæssige vilkår, af de specifikke vilkår på boligmarkedet, af ens placering i livsløbet og

af de boligønsker, man har. Valg og skift af bolig sker typisk, når man flytter hjemmefra, danner fast par, får børn og bliver gammel.”

Hans Kristensen understreger, at en boligkarriere ikke nødvendigvis er en ubrudt opadstigende kurve. “Der kan opstå situationer i ens livsforløb, hvor kurven knækker, og boligkarrieren går nedad fx i forbindelse med skilsmisse. Tidligere var det også almindeligt, at alderdommen var ensbetydende med forringelse i boligstandarden, men det er ikke helt så almindeligt længere.”

FRA INDUSTRI- TIL UDDANNELSESSAMFUND

Hans Kristensen opdeler efterkrigstidens generelle samfundsudvikling i to perioder: Industrisamfundets sidste glansperiode frem til ca. 1975 og uddannelsessamfundets frembrud og etablering fra midten af 1970´erne til i dag. Sammenligningen mellem de to er en effektiv indgang til at se de store samfundsmæssige træk tydeligt. I industrisamfundets glansperiode (1945-1975) var overgangen mellem barn og voksen kort. Teenagetiden var en kort fornøjelse, og dernæst etablerede den unge sig med partner og børn – ofte før 25 års fødselsdagen. Mange klarede sig fint uden en faglig uddannelse, og kun ganske få valgte en videregående uddannelse. Efter en kort periode i lejebolig etablerede mange sig med ejerbolig, allerede før de var 30 år. Efter en lang indsats på arbejdsmarkedet ventede et kort, “fattigt” pensionistliv.

Med uddannelsessamfundets etablering (1975-) er der forandring at spore på alle parametre: Teenageårene er afløst af en fase som ung voksen fra 20 til 30 år med ny livsstil og særlige værdier. Først derefter dannes familien, og gennemsnitsalderen for førstegangsfødende kvinder er steget fra 25 til 30 år. Flere – især kvinder – tager længere uddannelser, og det bliver sværere at klare sig godt uden en uddannelse efter folkeskolen. Ejerboligen anskaffes senere i

”Med uddannelsessamfundets etablering fra 1975 er der forandring at spore på alle parametre.”

”1980’er-generationen fylder meget i mange kommuners boligpolitiske overvejelser og planer.”

livet i 30-35 års alderen. Efter karrieren på arbejdsmarkedet venter ”den tredje alder” for de arbejdsfrie, velhavende og raske 60-80-årige, og mange pensionister har råd til at blive boende i deres ejerbolig.

Med udgangspunkt i de to epoker undersøger Hans Kristensen så fire forskellige generationers boligkarriere. ”Særligt perioderne, hvor generationerne vokser op og etablerer sig, er spændende. Det er i den fase af livet, man skifter bolig. Når familien er dannet, og man er etableret i en bolig, så falder boligmobiliteten drastisk.” I undersøgelsen lægges der derfor vægt på, hvorledes situationen på boligmarkedet har været for de forskellige generationer.

KRISEGENERATIONEN

Den ældste generation i Hans Kristensens undersøgelse blev født 1920 til 1930, og de oplevede under opvæksten 30’ernes økonomiske krise og arbejdsløshed og siden besættelsesårenes materielle vanskeligheder. ”Da de som unge familier skulle starte deres boligkarriere i perioden fra 1945 til 1960, var boligmarkedet præget af stor mangel på boliger og et betydeligt udbud af lejebolig med lav kvalitet”, pointerer Hans Kristensen.” Men det er også i denne periode, at mange boliger forbedres kraftigt med centralvarme, varmt vand, toilet og badeværelse.”

DE STORE ÅRGANGE

Den anden generation, født 1940 til 1950, var de store årgange, hvor der i gennemsnit blev født 85.000 børn pr. år. Deres opvækst var præget af efterkrigstidens mangelsamfund. Men da de var unge og etablerede sig i perioden 1965 til 1980, oplevede de den økonomiske vækst og boligmanglens gradvise afskaffelse fra slutningen af 1960’erne. Fra 1970 og frem til slutningen af årtiet var markedet præget af voldsomt stigende boligpriser på ejerboligerne, men også af en hidsig inflation.

HANS KRISTENSEN

Sociolog, centerleder
Sociologisk Institut
Københavns Universitet
hk@soc.ku.dk

LÆS MERE

Undersøgelsen af generationer, livsforløb og boligkarriere publiceres i foråret 2011.

VELFÆRDSSTATENS BØRN

Den tredje generation er født 1960 til 1970. "De er den første generation, som er vokset op i den fuldt udviklede velfærdsstat og i et samfund præget af overflod og forbrug", forklarer Hans Kristensen. "De fleste voksede op i eget hus, næsten alle i et hjem med bil, med både mor og far på arbejdsmarkedet, og selv var de i vuggestue, børnehave og fritidsklub. En stor del af denne generation nød godt af relativt lave ejerboligpriser i etableringsperioden fra 1985 til 2000. De er i dag er mellem 40 og 50 år og en særdeles velkonsolideret gruppe på boligmarkedet."

FIRSERNES BØRN

Den fjerde generation, født 1980 til 1990, er de små årgange. Der blev i gennemsnit kun født 52.000 børn pr. år i begyndelsen af 1980'erne. De blev spået et problemløst liv med uddannelser, job og boliger nok. Endnu er ikke alle 'permanent' bosat. Og netop derfor fylder de meget i mange kommuners

boligpolitiske overvejelser og planer. "De er mere end nogen anden generation vokset op i velstand og med store forventninger", fastslår Hans Kristensen. "Men netop i disse år, hvor de er ved at etablere sig, møder de boligmarkedets ekstreme prisstigninger, boligboblens brist og den generelle usikkerhed om fremtidens boligforhold, beskæftigelse og økonomi. Vi ved, at de – som tidligere generationer – ønsker at bo i enfamilieshus i forstaden, og vi ved også, at de foretrækker de nyere huse. Men aktuelt kan vi også se, at de tøver med at realisere deres boligdrømme. Alt tyder dog på, at de blot venter på, at prisfaldet standser, før de realiserer drømmene."

25 PROCENT AF BUDGETTET

"Intet tyder på, at boligens betydning er aftagende – tværtimod. Udgifterne til boligen fylder i dag 25 procent af budgettet, og langt de fleste opfatter boligen som afgørende for familiens liv og trivsel," konkluderer Hans Kristensen.